

Cikkek a világhálón előfizetéssel vagy anélkül

A Noctua előző számában egy kis betekintést nyújtottunk az állatorvosi témakörben megjelenő nyílt hozzáférésű, vagyis open access folyóiratokba. Ezek olyan folyóiratok voltak, amelyek előfizetés nélkül, teljes szöveggel elérhetők bárki számára az interneten. A publikálás költségét ilyenkor vagy a kiadó, vagy maguk a szerzők fedezik (publikálási díj megfizetésével).

A MÁK tagjai hosszú évtizedek óta minden évben szép számmal férnek hozzá cikkekhez könyvtárunkon keresztül. A folyóirat-kiadás jelentősen átalakult, és az elérhető szakcikkek száma is meg többszöröződött az elmúlt évtizedekben. A Web of Science (WoS) 1975-ös megjelenési évvel csupán 3 938 publikációt tart nyilván az állatorvoslás (Veterinary Sciences) témakörben. Ez a szám 1985-ben 10 716, 2005-ben 15 933, 2015-ben 18 204, 2021-ben pedig 25 893. Az állatorvosi témakörben regisztrált publikációk száma 46 év alatt a 6,5-szeresére nőtt. Ez hatalmas növekedés, amely gyakorlatilag lehetetlenné teszi, hogy a szakemberek minden, számukra fontos cikket felkutassanak és elolvassanak. A publikációk számának növekedése mellett a technológiai fejlődés azonban lehetővé tette, hogy jóval szélesebb körben elérhetőek legyenek azok az adatbázisok, amelyek, mint a fent említett WoS is, regisztrálják és kereshetővé teszik a megjelent szakirodalmat.

Természetesen a WoS-hoz hasonló értékelő adatbázisok, mint pl. a Scopus is, nem tartalmazznak minden megjelent publikációt, hiszen a különböző kiadók különböző szempontok szerint, de válogatnak a feldolgozásra kerülő folyóiratok között. A két, eddig említett adatbázis csupán az egyetemi előfize-

tés keretében, helyben érhető el olvasóink számára. Létezik azonban olyan adatbázis, amely szakmailag elismert, és szabadon hozzáférhető: a PubMed (<https://pubmed.gov>), amelyről már többször adtunk hírt a Noctua hasábjain. Most nem az adatbázis keresőfelületét szeretnénk bemutatni, hanem néhány támpontot adnánk, hogyan lehetséges egyes cikkek teljes szövegét otthonról, akár a könyvtár közreműködése nélkül is elérni.

A **PubMed** egy orvosi, állatorvosi, illetve élettudományi közleményeket

tartalmazó adatbázis, amely PubMed Central néven saját teljes szövegeket tartalmazó gyűjteményt is fenntart. Az 1. képen a PubMed találati listája egy konkrét találatának részlete látható. A lap jobb oldalán a *Full Text Links* felirat alatt sok esetben egy vagy több színes felirat látható. Ezek segítenek megtalálni az adott cikk teljes szövegét, mert linkek. A linkek között lehet olyan oldal, amely előfizetést kíván, de bizonyos esetekben a teljes szöveg valahol szabadon is hozzáférhető és találunk itt hozzá vezető linket. Ez természetesen nem minden publikációra igaz, de amikor szakirodalmat keresünk és már a találatokat nézzük, érdemes az érdeklődésünket felkeltő cikkek esetében a teljes szöveghez történő hozzáférést kipróbálni. Amennyiben a fenti módszerrel nem járunk sikerrel, alább még mutatunk egy másik lehetőséget is cikkek teljes szövegének elérésére.

Amennyiben konkrét cikket keres valaki pl. irodalomjegyzék alapján, a folyóirat honlapjának felkeresése helyett érdemes a **Google Scholar** (<https://scholar.google.com/>) oldalt meglátogatni. Ez a Google tudományos anyagok keresésére létrehozott változata. Bár a leírás alapján az is egy tudományos kereső, azonban szakirodalm-keresés esetében nem rendelkezik a szakadatbázisok nyújtotta megbíz-

Review > Front Vet Sci. 2021 Dec 15;8:791434. doi: 10.3389/fvets.2021.791434. eCollection 2021.

Comparing Hip Dysplasia in Dogs and Humans: A Review

Koen Willemsen ^{1, 2}, Michelle M Möring ², Netanja I Harlianto ², Marianna A Tryfonidou ³, Bart C H van der Wal ², Harrie Weinans ^{2, 4}, Björn P Meij ³, Ralph J B Sakkers ²

Affiliations + expand
PMID: 34977223 PMCID: PMC8714762 DOI: 10.3389/fvets.2021.791434
Free PMC article

Abstract
Hip dysplasia (HD) is common in both humans and dogs. This interconnection is because humans and

Full Text Links

OPEN ACCESS
frontiers
PMC Full text

ACTIONS

“ Cite

☆ Favorites

SHARE

A contemporary look at the evaluation and treatment of adult borderline and frank hip dysplasia

[PDF] sagepub.com

M.J. Kraeutler, MR. Safran, AJ Scillia ... American Journal of ... 2020 - journals.sagepub.com
 ... In addition to symptoms, **hip dysplasia** requires imaging for accurate identification. ... **hip dysplasia**, with frank **hip dysplasia** typically defined by an LCEFA <20 and borderline **hip dysplasia** (...)
 ☆ Save Cite Cited by 26 Related articles All 3 versions Web of Science: 15

Total hip arthroplasty for Crowe type IV hip dysplasia: surgical techniques and postoperative complications

[PDF] wiley.com
 Full View

X Shi, C Li, Y Han, Y Song, S Li, J Liu - Orthopaedic Surgery, 2019 - Wiley Online Library
 Total hip arthroplasty (THA) of Crowe type IV developmental dysplasia of the hip (DDH) is ... inter-muscle approach for THA of type IV **dysplasia** hips. However, femur exposure with the ...
 ☆ Save Cite Cited by 28 Related articles All 5 versions Web of Science: 14

hatósággal, mert a keresés során egyszerre keres az interneten elérhető szakcikkek, könyvek, szabadalmak stb. között. Egy találati lista részlete látható a 2. képen. A találati listában, amennyiben egy cikknek van teljes szöveggel elérhető változata, a találat mellett jobbra látható a rá mutató link. A link van, hogy szabadon hozzáférhető és van, hogy előfizetéses tartalomra mutat.

Egy másik érdekes pont a találati listában, hogy ha adott cikk adatait a Google Scholar nem egyetlen helyen találta meg az interneten, akkor ezt is látjuk. Ilyen esetben a találat alatt megjelenik az All * versions link, amelyben a szám annyi, ahány különböző webcímen találta meg a cikket a kereső. A linkre történő kattintásra megnyíló újabb találati listában a keresett cikk különböző weboldalakon lévő változatát láthatjuk, több esetben a teljes szövegre mutató különböző linkekkel. Ezt mutatjuk be a 3. képen. A különböző teljes szövegre mutató linkek között lehetnek a hozzáférés tekintetében vagy egyéb szempontból eltérések. A Google Scholar megtalálhatja az intézményi vagy tudományterületi repozitóriumokba feltöltött, közlésre elfogadott szerzői cikkváltozatokat, a kiadói honlapok megjelenési adattal rendelkező

publikációit éppen úgy, ahogyan egyes adatbázisok találati listáját, mint pl. a PubMed teljes szöveggel elérhető gyűjteményeit.

A PubMed és a Google Scholar kibővítheti az otthonról teljes szöveggel elérhetőnek gondolt források körét, ezzel megkönnyítve a gyors tájékozódást. Reméljük, hogy rövid ismertetőnk segít olvasóinknak, hogy könnyebben hozzájussanak egyes cikkekhez, de emellett továbbra is állunk minden magyar állatorvos szolgálatára, ha cikkeket szeretne (library@univet.hu).

Az állatvédelem ügye az első világháborúban

Miközben Ukrajna és Oroszország hadban állnak egymással, az onnan érkező hírek némelyike nem a harcoló vagy menekülő emberek, hanem hátrahagyott állataik sorsát mutatja be. A jelenség, hogy a háborút jószágaink is megszenvedik, nem új keletű: már az első világhégés idején is gondot jelentett, pedig állatvédelem akkor már több évtizede létezett.

Bár korábbi próbálkozásokról is van tudomásunk, Magyarországon a dualizmus évtizedeiben kezdett terjedni az

a szemlélet, hogy az állatok méltányosabb, humánusabb bánásmódot érdemelnek. Az országgyűlés jogszabályok alkotásával segítette a folyamatot, de kifejezetten állatvédelmi törvényt ezek között nem találunk. 1882-ben Herman Ottó ösztönzésére alakult meg az Országos Állatvédő Egyesület, hogy megküzdjön az emberek gondolkodásának átalakításával. Az akkori magyar társadalom ugyanis – némi túlzással – használati tárgyként tekintett az állatokra, s ugyan nem tagadta meg tőlük szeretetét, de nem is halmozta el őket vele. A monarchia utolsó éveiben a népességnek még mindig több mint 60%-a élt mezőgazdaságból, ennél fogva csak a városi tehetősebbek tartottak kedvenceket, míg a szegényebbek és a falun élők a kutyát és a macskát is hasznáért becsülték. A valódi állat- és növényvédelemről azonban mind több iskolában és tankönyvben szó esett – kétségtelenül ez volt az egyesület legegységesebb sikere. Lapja, az Állatvédelem 1901-től jelent meg. Szerkesztésében Monostori Károly, főiskolánk tanára is részt vett.

Nagyjából ezt a képet mutatta állatvédelmünk 1914 nyarán, a Nagy Háború kitörésének pillanatában.

Az állatkínzásról szóló legtöbb híradás, vita tárgya már a béke évtizedeiben is a sokoldalúan hasznosított ló volt. Az első világháborúban a lovas hadtestek még fontos részét képezték a hadseregnek, érthető tehát, hogy az állatvédők akkoriban sokat foglalkoztak a katonalovakkal. 1915 áprilisában az egyesületi lap szerkesztősége pénzt és hasznavehető tárgyakat (pl. pokróc) gyűjtött a sebesült példányoknak. Májusban az egyesület fontolóra vette a csatlakozást a hadilovak védelmével foglalkozó Vöröscsillag nemzetközi szervezethez, amely Genfben alakult meg a Vöröskereszt mintájára. Azt, hogy erre valóban rászánják-e magukat, a berlini és a bécsi testvérszervezetek szándékától tették függővé – ez következett a háború sajátos viszonyaiból.

A hátszágban használt lovakért is bőven volt mit tenni. A személy- és teherszállítást végző fuvarosok – akár csak a békeévekben – gyakran hajszolták agyon állataikat, mígnem azok összeestek az erőlködéstől, s kinkeserves vonaglással pusztultak el. A közegek csak körülményesen válhatták meg őket a szenvedéstől, mivel ahhoz engedélyt kellett szerezniük tulajdonosuktól,

5 results (0.02 sec)

Total hip arthroplasty for Crowe type IV hip dysplasia: surgical techniques and postoperative complications

Full View

X Shi, C Li, Y Han, Y Song, S Li, J Liu - Orthopaedic Surgery, 2019 - Wiley Online Library
 Total hip arthroplasty (THA) of Crowe type IV developmental dysplasia of the hip (DDH) is challenging. Although traditional (lateral, posterolateral, and posterior) THA approaches ...
 ☆ Save Cite Cited by 28 Related articles Web of Science: 14

[HTML] Total Hip Arthroplasty for Crowe Type IV Hip Dysplasia: Surgical Techniques and Postoperative Complications

[HTML] proquest.com

X Shi, C Li, Y Han, Y Song, S Li, J Liu - Orthopaedic Surgery, 2019 - search.proquest.com
 Total hip arthroplasty (THA) of Crowe type IV developmental dysplasia of the hip (DDH) is challenging. Although traditional (lateral, posterolateral, and posterior) THA approaches ...
 Cite

[HTML] Total Hip Arthroplasty for Crowe Type IV Hip Dysplasia: Surgical Techniques and Postoperative Complications

[HTML] nih.gov

X Shi, C Li, Y Han, Y Song, S Li, J Liu - Orthopaedic Surgery, 2019 - ncbi.nlm.nih.gov
 Total hip arthroplasty (THA) of Crowe type IV developmental dysplasia of the hip (DDH) is challenging. Although traditional (lateral, posterolateral, and posterior) THA approaches ...
 Cite

ha egyáltalán sikerült rábukkanniuk az illetőre. 1917-ben az egyesület ennek az eljárásnak a mellőzését kérte a budapesti rendőrőrkapitánytól, amennyiben a gazdát nem sikerült előkeríteni 2-3 órán belül. A hatóságok felismerték, hogy a mind súlyosabb veszteségek miatt gazdasági szükségszerűség a megmaradt loállomány kímélése. Ezért tiltották meg hamarosan a lovak túlterhelését, felesleges ostorozását, megerőltetését, tették kötelezővé a sebesültek állatorvosi ellátását és szabályozták szigorúbban a lovas közösségi közlekedést.

Ugyancsak a békeévek öröksége volt az állatvédelem fontosságának kétségbevonása. A helytelenítők az „embervédelem” hiányával érveltek, vagyis szerintük állam és társadalom egyaránt többet tett az állatokért, mint az emberekért, legyen szó akár egészségügyi ellátásról, akár a mindennapi szolidaritásról. A háború csak fokozta az ellenszenvet. Minél inkább nőtt a halott vagy nyomorékká váló katonák száma, minél lejjebb süllyedt az életszínvonal a hátszágban, annál izzóbb haragot váltott ki, ha valaki ezeknél kevésbé jelentősnek tartott ügyekben kívánt előrelépést. Az, aki fel merészelt lépni az állatok érdekében, könnyen megkapta a vádat, hogy közömbös embertársai iránt. A Népszava 1915. május 21-én gúnyosan jegyezte meg: az állatok védelme szerencsésen előzte meg az emberekét. A Soproni Napló 1916. július 11-én nevetségesnek tartotta az állatvédők törekvéseit, mivel az egyik emberhez a másik áll a legközelebb, az számára a legértékesebb. Arany János születésének centenáriuma alkalmából nem kisebb egyéniség élcelődött a Pesti Napló 1917. március 14-i számában, mint Karinthy Frigyes. Iróniájának célpontja az Állatvédelem tisztelgése volt a költő előtt, mivel a lap az állatok szeretetére intő két költeményét idézte. Hiába kutatni Embervédelem című orgánium után, pedig Arany ilyen témájú verseket is költött – vélte Karinthy, majd néhány valóban szellemes példával bizonyította: ily módon bármely szakma vagy irányzat kisajátíthatná magának a költő gazdag életművét.

Alkalomadtán az állatvédelem mégis hasznára lehetett a háborús propagandának, amennyiben valami kellemetlent, sőt ellenszenvet lehetett vele közölni az antant hatalmak népeiről. Az egyesü-

leti lap Antwerpen kutyáiról és macskáiról jelentett 1914 decemberében: a német megszállás elől menekülő lakosság magukra hagyta kedvenceit, azok pedig addig tengődtek étlen-szomjan, míg a megérkező tisztek és katonák gondjaikba nem vették őket. Az 1916-os évfolyam egyik számában arról olvashatunk, hogy a württembergi madárvédő egyesület kérésére a Belgiumot kormányzó Bissing tábornagy betiltotta a megvakított énekesmadarak tartását, azt „borzalmas dolognak” tartva, melyet „nem lehet eltűnri”. A tényleg könnyörtenlen gyakorlat, melynek az a hiedelem volt az alapja, hogy a látását veszített madár szebben és hosszabban dalol, valójában több országban is régóta elterjedt szokásnak számított, ám a belgiumi eset kapóra jött az ellenség kompromittálásához. Az egyesület ezekkel az elszört tudósításokkal akarhatta bizonyítani elkövetését a háború mellett.

Miután 1918-ban befejeződtek a harcok és megkötettek az első fegyverszüneti egyezmények, Magyarországon folytatódott a nyugtalanság spanyolnáthával, katonai megszállásokkal, politikai rendszerváltásokkal, a polgárok terrorizálásával, a trianoni békeszerződés sokkjával és egyéb megpróbáltatásokkal. A közigazgatás régi rendjével együtt az állategészségügy is szétzilálódott. Járványok tizedelték a haszonállatok hajdani állományának maradványait. Pusztított többek között sertéspestis, takonykór és a 20. század közepéig szokványos veszettség. Az állatvédelem végül kulcsfontosságúvá vált az újjáépülő országban, igaz, továbbra sem érzelmi okokból, hanem a már említett gazdasági kényszerűségből. (BB)

Egyetemtörténet Dr. Galambos Márton emlékezete halálának 150. évfordulóján

Dr. Galambos Márton állatorvos, sebész-, szülészmester, bölcsész- és orvosdoktor, a kémia, az általános kórtan és gyógyszeratan, az elméleti és gyakorlati kórbonctan és a gyógyszeratan tanára 1820. április 15-én született Selmecbányán. Középiskolai tanulmányait a Pesti Kegyesrendiek Gimnáziumában végezte, majd a Pesti Egyetem Orvosi Fakultására iratkozott be, ahol 1846-ban állatorvosi oklevelet szerzett. Orvosdoktori oklevelét 1858-ban kapta meg.

Galambos Márton Alma Materünk egyik legküzdelmesebb korszakában, mindvégig határtalan buzgalommal és önfeláldozással teljesítette feladatát. 1847-től Zlamál Vilmos tanársegédjeként dolgozott a Pesti cs. kir. Állatgyógyintézetben. 1849-ben adjunktussá nevezték ki. Az 1848-as szabadságharcban honvédorvosként tevékenykedett. Élete küzdelmekkel teli volt. Igénytelensége és szerény volta teszi érthetővé, hogy Galambosnak kilenc tárgy előadását (két nyelven!) kellett vállalnia s mégis csak 43 éves korában (1863) nevezték ki rendes nyilvános tanárrá 1200 forint fizetéssel.

Kutatómunkájának legjelentősebb eredménye nemzetközi viszonylatban is számottevő. A világon elsőként észlelte a keleti marhavész áttérjedését juhokra. Kísérleteket folytatott idegbénulásban szenvedő ménlovak gyógyítására. Gyógyszeratan állatorvosok és mezei gazdák számára című könyve 1871-ben jelent meg. A könyv az Állatorvostudományi Egyetem Hutýra Ferenc Könyvtárában megtekinthető.

Hosszú szenvedés után Pozsonyban, 1872. szeptember 5-én halt meg. Özvegyén kívül hat kiskorú árvát hagyott maga után. Elhivatottsága, hazaszeregete példaértékű az őt követő generációk számára.

A jelen és a jövő állatorvosait 2021. október 20-tól az egyetem parkjában Kontur András szobrászművész alkotása is emlékezteti Galambos Márton munkásságára. (KJOE)